

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo listi s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3112

Predsedniški zbor

Jugoslovenskega učiteljskega združenja, sekcije za dravsko banovino v Ljubljani.

Dne 6. novembra 1932. so se zbrali na povabilo sekcije v Mariboru skoro polnoštevilno člani upravnega in nadzornega odbora sekcije in zastopniki sreskih učiteljskih društev. Navzočih je bilo 9 članov upravnega in 4 člani nadzornega odbora. Navzoči so bili tudi predsedniki odnosno zastopniki vseh 33 sreskih učiteljskih društev.

Po ugotovitvi sklepčnosti je otvoril predsedniški zbor predsednik sekcije tov. Dimnik

Nagovor predsednika JUU sekcije za dravsko banovino tov. Ivana Dimnika.

Cenjeni tovariši in tovarišice, člani upravnega in nadzornega odbora in predsedniki ter zastopniki sreskih društev sekcije! Čas, v katerem živimo, donaša mnogo resnosti, zato je treba tembolj tehtati vsak korak, ki ga napravljamo. Delo sicer danes ni hvaležno na nobenem polju in uspehi najnapornejšega dela so minimalni. Vseobčir negotovosti, v kateri živi ves svet, se tudi učiteljski stan ne more izogniti. Zato je tembolj potrebno, da dajemo svojemu delu tako podlago, ki je ne more osporiti noben čas in svojemu stanu take vrednote, ki ga bodo ojačile, da bo lahko kljuboval vsaki sili.

Temelj, ki smo ga dali svoji organizaciji leta 1926., nam je garancija, da bomo jaki kot stan, ako bomo držali osnove, za katere smo se izrekli vsi. S poznejšimi dogodki je bil ta pravček še bolj utrjen in izpolnjen.

Naša stremeljenja morajo iti za tem, da dobimo kot stan samostojne poglede na kulturno, socialno in politična vprašanja. V splošnem pogledu je najširša podlaga našemu delu krepitev narodnega in državnega edinstva v smeri, kakor nam je bila začrtana z Najvišjega mesta ter krepitev verske strpnosti v zvezi z združevanjem vseh konstruktivnih sil k pozitivnemu delu.

Ob neštetihih prilikah je stanovska organizacija pokazala svojo nacionalno in patriotsko mišljenje in čuvstvenost, zato moram s tega mesta in ob prvi priliki, ki mi je oficijelno dana, obžalovati in zavrniti pojav, s katerim se je skušalo zasenčiti in očrniti to naše patriotsko mišljenje ter z očrnenjem organizacije vreči senco na ves stan. Kot predsednik sekcije izjavljam, da hočem čuvati z vso odločnostjo organizacijo pred takimi omadeževanji, a smatram, da smo v tem momentu pozvani vsi izreči svoj odločen glas proti neosnovanim in nemoralnim pojavom denuncijantstva.

Potom organizacije moramo utrditi politično in strokovno delo, da bo imelo svojo polno vrednost. Delovati moramo na to, da se strokovno delo in strokovne sposobnosti ne bodo zapostavljale za drugim delom. S kulturno povzdigo stanu hočemo dvigniti šolo in svojo stroko do najvišje stopnje, da s tem dvignemo tudi najširše plasti naroda. Smatram, da bo organizacija in z njo učiteljski stan šele tedaj dosegel do viška, kadar ne bodo drugi dajali njemu, temveč bo učiteljski stan dajal drugim pravce za šolsko in prosvetno politiko. Le s čim višjo strokovno izpolnitvijo celokupnega stanu in z njegovim vsestranskim udejstvovanjem bo moderna demokracija primorana upoštevati mišljenja stanov v strokovnih in stanovskih vprašanjih. Tega se moramo zavedati!

V gornjem pogledu smatram, da je sekcija stala vse, kar je bilo mogoče pod danimi razmerami. Če smo opustili kaj, kar bi bilo še mogoče storiti, je to pripisovati poslom, ki smo jih imeli z drugimi zadevami ter bo treba to v bodoče izvesti.

Ni pa samo intelektualni temelj vse, na kar lahko zidamo, temveč so tudi moralne vrednote vsakega dela potrebne upoštevanja, ako hočemo stan docela utrditi in usposobiti za odločilno nalogo, ki jo ima v narodu. Tudi tej strani je sekcija posvečala vso pozornost! Zato je z vso odločnostjo nastopila v primerih, ko je videla, da se ruši moralna osnova službene in stanovske objektivnosti ter je vložila na oblastvo pritožbo proti primeru, ko je stanovski tovariš pristrano izrabljaj svoj službeni položaj na škodo tovariša.

Iz poročil, ki jih prejema sekcija, je razvideti, kako težko stališče ima danes učiteljsko pri izvenšolskem delu. Tudi o tem vprašanju boste morali predsedniki sreskih društev izpregovoriti na današnjem zboru, da poveste javnosti stališče, ki ga zavzema celokupen učiteljski stan in v katerega imenu ste opravičeni govoriti ter se domenite glede postopanja o enotnih direktivah, ki jih boste dali učiteljskemu na sreskih zbora. Sekcija je posvečala tudi temu vprašanju vso pažnjo ter je opozarjala na to vprašanje ob vsaki priliki merodajne kroge.

Drugo nič manj pereče vprašanje so nameščanja in premeščanja učiteljskega. V tem pogledu se je organizacija držala strogo načelnega stališča, da ona ni posredovalnica za službe, temveč je primorana varovati le obče skupno načelno stališče v pogledu nameščanja

in premeščanja ter njih zakonito in moralno podlago. To delo je dalo sekciji največ posla, in je izrabila vsa sredstva, ki so ji bila v tem pogledu na razpolago. Tudi v tem oziru bo treba, da se izjavite na današnjem zboru ter zavzamete v interesu učiteljskega stanu in v vseobčir interesu svoje stališče.

V pogledu materialnih vprašanj je bila sekcija pozorna na vsako priliko, kjer je bilo treba pozornosti in delovanja za interese učiteljskega stanu. Toda, kakor sem že ob mnogih prilikah, tako moram tudi na današnjem zboru naglasiti, da je popolnoma napačno smatrati, da je borba za materialno izboljšanje učiteljskega stanu edina naloga organizacije. Kdor gleda organizacijo samo s tega vidika, temu bo kmalu ugasnil plamen idealizma in stanovske zavesti in to tedaj, kadar jo bo stan od njega najbolj potreboval — kakor v današnjih časih! Nikdar pa ni sekcija pozabljala, da je to vprašanje poleg drugih vprašanj eno najglavnejših, brez česar tudi ostala vprašanja ne morejo napredovati. Ne smemo pa pozabljati, da je učiteljski stan del organske celote naroda ter moramo pri presojanju tega vprašanja gledati na razmere v celoti.

V dosegu teh smotrov je bilo treba misliti tudi na okrepitev organizacije same, kot sredstva za doseg ciljev, ki smo jih postavili kot stan. V tem pogledu je posvečala sekcija pažnjo ekspeditivnosti in kontaktu s sreskimi društvi v svrhu medsebojnega informiranja o položaju in tekočih vprašanjih. Vsekakor pa mora iti naše stremeljenje za tem, da bodo sreska društva v lastnem delokrogu izpopolnila organizacijo ter organizirala odseke in referente za posredovanje področja dela ter s tem izpopolnila centralne odseke in referente, katerim bodo v pomoč in oporo pri sistematičnem delu svojega področja. Delo si bomo morali organizirano razdeliti do poslednjega posameznika, če hočemo, da bomo imeli uspehe in da bo sodeloval ves stan.

Naglašal sem, da smatram, da je le materialno dobro podprt poedinec sposoben, da bo lahko opravljal uspešno drugo delo ter dosegal uspehe pri kulturnem in prosvetnem delu. Isto, kar velja za posameznika, velja tudi za organizacijo. Zato smatram, da ni na mestu osporavanje sredstev organizaciji, ker brez teh ne more ne delati in ne dosegati uspehov. Mislim, da se da s primerno in preudarno besedo tudi to dopovedati članstvu.

Dotaknil sem se le načelnih najvažnejših stališč in vprašanj, ker bomo o podrobnejših itak govorili pri poročilih funkcionarjev sekcije. Eno poudarjam, tovarišice in tovariši, utrdimo si z današnjim zborom temelje, ki sem jih omenil v svojem nagovoru, in s katerim otvarjam današnji zbor.

Nato je poročal o delu sekcije tajnik tov. Kobal sledeče:

Zadružni tečaj.

V glavnih počitnicah je sekcija priredila s podporo banske uprave tritedenski zadružnoknjigovodski tečaj. Zanj se je prijavilo nad 80 reflektantov. Sprejetih pa je bilo 40 učiteljev. Vsi udeleženci so tečaj dovršili z odličnim in prav dobrim uspehom. Glede manjšinskega šolstva je sekcija razposlala okrožnico z vprašalno polo. Ko prejme vse odgovore, bodo o rezultatu obveščena vsa sreska društva. Obenem bo pozvala sekcija obmejna učiteljska društva, da skličejo anketo z narodno obrambnimi društvi. V svrhu določitve programa za te ankete smo se obrnili do predsednikov nekaterih obmejnih sreskih društev.

Pravilnik za obrt. in trg. nad. šole.

Sekcija je sodelovala pri sestavi pravilnika za obrtne in trgovsko nadaljevalne šole. Na bansko upravo je odposlala vlogo, naj voditelji teh šol upoštevajo pri nameščanju učiteljskega na teh šolah le strokovno izobražene moči. Banska uprava je našo prošnjo ugodila in razposlala primerno okrožnico.

Napredovanja in upokojitve.

Na banovinski skupščini je bil sprejet predlog glede napredovanja v višjo grupo. Sekcija je ukrenila potrebno. Interesente pa opozarjamo, da napredovanje ni avtomatično. Predpis določa, da uradnik more ne mora napredovati. Z izjemo nekaterih primerov napreduje učiteljsko redno.

Glede napredovanja v V. skupino smo postavili predlog, naj bi jo dosegli vsi učitelji, ki služijo 30 let in imajo odlično, prav dobro in dobro oceno. Starost naj se ne upošteva. Pri upokojitvi naj se upošteva čl. 128. zakona o uradnikih in naj se pokojninski prejemki takoj odmerijo.

Naturalna stanovanja.

V zadevi stanarine učitelje, poročenih z učitelji in šol. upravitelji, ki imajo naturalno stanovanje, smo napravili vlogo na pristojno

mesto. Mnenja smo, da jim stanarina v smislu § 84. zakona o narodnih šolah pripada. Banska uprava pa je izdala okrožnico, iz katere je razvidno nasprotno mnenje. Treba je čakati pravilnika, ozirom načelne rešitve ministrstva prosvete na našo vlogo. Ob tej priliki opozarjam tov. predsestnike, naj v primerih, kjer ne odgovarja naturalno stanovanje predpisom, opozore učiteljsko, da prosijo za ocenitev stanovanja po novi uredbi. Ako ocenitev ne dosega predpisane zneska, smejo prizadeti zaprositi za povrnitev razlike.

Solnina.

V začetku šol. leta je nas starše trla šolnina. Prošnja, ki smo jo odposlali na pristojno mesto, da bi plačevali šolnino v obrokih, je bila odbita, češ da nima zakonite osnove.

Namestitev novincev.

Glede namestitev novincev smo storili vse potrebne korake. Doslej nismo uspeli. Nameščeni so bili doslej le nekateri. Poudarjam, da smo zahtevali, naj se upoštevajo pri sprejemu predvsem otroci učiteljev, in pa oni, ki so odslužili kadrski rok.

Kontraktualni učitelji.

V poslednjem času so bile rešene skoro vse prošnje učiteljev-kontraktualcev. Nekateri so že nameščeni, ostali pa pridejo na vrsto v kratkem.

Učit. žen. roč. del in zabavilje.

V organizaciji je precejšnje število učiteljic-pripravnic za ženska ročna dela, ki sta jih zatekla v službi zakon o narodnih šolah in pa uradniški zakon. Tem je treba polagati državni strokovni izpit, ako hočejo postati stalne. Kje naj polagajo izpit, ni bilo jasno. Sedaj pa je v konkretnem primeru pozvalo ministrstvo za trgovino in industrijo eno teh učiteljic, da se zgleda zaradi polaganja izpita v tem ministrstvu. Podrobna navodila bo sekcija izdala, ko jih dozna.

Ministrstvo je odpustilo nekatere otroške vrtnarice, ki niso imele predpisane kvalifikacije.

Selitveni stroški.

Mnogo vprašanj pošilja članstvo na sekcijo in prosi pojasnila glede selitvenih stroškov. Vse te opozorimo na zadevne predpise. Nekateri pa prosijo posredovanja, ker vložijo zadevne prošnje prepozno. Takim ni mogoče pomagati.

Pisarne sres. šol. nadzornikov.

Sekcija si je prizadevala, da ostanejo učitelji, dodeljeni pisarnam sreskih šol. nadzornikov, na svojih mestih, v čemer je uspela. Uspela pa ni, da bi prejeli ti učitelji kakor tudi oni v pisarni prosv. oddelka banske uprave in pri računovodstvu stanarino. Ministrstvo je odločilo, da pripada stanarina samo onim, ki dejansko vrše svojo učiteljsko službo. Tu je edina pot pritožbe poedincev na drž. svet.

Učni načrt.

Zanima vas gotovo učni načrt. Pri sekciji smo načrt, ki obsega obče instrukcije in razdelitev učne snovi, sklicali anketo, ki je svoje delo završila. Širšega foruma sekcija ni mogla sklicati, ker je bilo treba nujno poslovati.

Učni načrt za višjo narodno šolo je predpisalo ministrstvo prosvete. Objavljen je bil v I. številki »Prosvetnega glasnika«. Je samo začasen.

Pravilnik k zak. o nar. šolah.

Pravilnik k zakonu o narodnih šolah še ni podpisan. Kdaj se to zgodi, ni znano.

Delo sekcije.

Nadaljnega podrobnega dela ne bom omenjal. Poudarjam le, da je sekcija zbrala vse predloge banovinske skupščine in jih predložila glavnemu odboru. Bili so sprejeti domala vsi in predloženi glavni skupščini.

Iz resolucije in predlogov se zrcali vse naše trudapolno delo in skrb, da stori organizacija vse za svoje članstvo v pravnem in materialnem oziru. Kljub gospodarski krizi se opaža znaten napredek v vseh smereh kulturno prosvetnega in nacionalnega dela. Število organiziranega članstva je naraslo za preko 4000. Vendar pa je še mnogo učiteljev izven organizacije.

Glavna skupščina.

Ta pozitiven uspeh in vidno delo, ki ga je izvršila organizacija v dobrot svojega članstva, očitno ni ugajal maloštevilnim članom in nečlanom na skupščini. Zato so se poslužili metod, ki ne delajo časti našemu stanu. Neodgovorne osebe so onemogočile mirno in stvarno delo. Prizadeli so s tem občutno škodo članstvu, šolstvu in prosveti, v interesu katerih bi morala skupščina razpravljati o aktualnih vprašanjih ter sklepati o korakih v prilog izboljšanja stanja.

Vsi smo prepričani, da je ogromna večina hotela mirno in stvarno delati. To so pa preprečili maloštevilni nezadovoljni člani in neodgovorne osebe. Da se kaj podobnega ne

bo več dogodilo in da čuvamo ugled svojega stanu in organizacije, so se napravili primerne sklepi. Potrebna je izprememba pravil.

Monopolski zvezki.

Dasiravo je glavna skupščina sprejela predlog, da se podvzamejo koraki za ukinitve monopola na šolske zvezke, vendar je sekcija prejela od sreskih društev nove predloge, naj se ponovno zastavi ves vpliv, da se izvede ukinitve monopola na zvezke.

Stanarina.

Učiteljsko je edina uradniška vrsta, ki ima poleg svojih dolžnosti v šoli tudi z zakonom predpisane dolžnosti izven nje na kulturnem in prosvetnem dvigavanju naroda. Ako hoče korakati z duhom časa, se mora nadalje izobraževati in izpopolnjevati. Kulturne in strokovne publikacije, sodelovanje in udeležba pri raznih kulturnih prireditvah zahtevajo mnogo denarja. Ker se nekateri spodtikajo in osporavajo sedanje prejemke, zlasti stanarino, smatramo, da bi vsako okrnjenje teh moralo imeti posledice pri nadaljnjem delu učiteljskega, ker učiteljsko ne zmore gmotnih bremen in trpe družine, če se žrtvuje brez zagotovljenega eksistenčnega minuma s plačo.

Izvenšolsko delo učiteljskega.

Ker že govorim o delu učiteljskega, naj omenim, da se učiteljsko udejstvuje pri izvenšolskem delu na najrazličnejših popriščih. To lahko dokažemo s statističnimi podatki in z neštetihi primeri. Ako nam predbacivajo nedelavnost, kazaje pri tem na poedine izjemne primere, je to krivično.

V poslednjem času je sekcija prejela pritožbe, da poedinci in razne korporacije pretirano pritiskajo na učiteljsko zaradi izvenšolskega dela. Ako učitelj nima veselja in potrebne usposobljenosti za kako delo, udejstvuje se pa zadovoljivo drugod, naj se ga pusti mirno dalje pri njegovem delu. Pri tem pa nikakor ne smeta trpeti šola in pouk.

Stalnost učiteljskega.

Odkar je bila ukinjena stalnost učiteljskega, organizacija vedno deluje na to, da jo zopet pribori. Je to neobhodna službena potreba. Kako pa naj učitelj uspešno deluje v šoli, kako naj vrši izvenšolsko delo, ako so mu krajevne prilike in razmere neznane. Učitelj ima opraviti z živim materialom, ki ga je treba oblikovati, ne pa z mrtvimi akti in knjigami, kakor večina drugih uradnikov.

Zaščita članstva.

Ena najbolj perečih vprašanj v organizaciji je zaščita članstva. Tako banovinska kakor glavna skupščina sta sprejeli primeren predlog in naročili predsedstvu, da v tem oziru stori vse potrebno v obrambo in zaščito članstva, kadar išče to pomoči in pravnih nasvetov. Glavna skupščina je tudi naročila, da se v takih primerih kar najhitreje postopa. Vodstvo sekcije se zaveda, da je v polni meri storilo svojo dolžnost. Za zaščito smo uvedli zaščitno polo. Poudarjam pa, da je nemoogoče posredovati za take tovariše, ki jim je dokazano, da ostentativno in demonstrativno nastopajo proti raznim naredbam in korporacijam.

V nadaljnjem poročilu so sledili konkretni in karakteristični primeri.

Strokovne nadaljevalne šole.

Ker je sekcija prejela pritožbe, da nekateri upravitelji obrtnih nadaljevalnih šol nočejo zaposliti pri pouku mlajših učiteljev, ki so si pridobili kvalifikacijo za poučevanje na teh šolah, pač pa zaposlujejo take brez izpita, je sekcija pri trgovinskem oddelku banske uprave zaprosila za odpomoč. Ta je izdala okrožnico pod VIII. No. 5563/1 z dne 25. septembra t. l. ter naročila, da smejo poučevati na obrtnih in trgovinskih nadaljevalnih šolah predvsem učne osebe, ki imajo predpisano kvalifikacijo.

Šolski proračuni.

Na predlog nekaterih društev je sekcija napravila utemeljeno vlogo na bansko upravo in predlagala, naj se v šolskih proračunih ne črtajo postavke: tiskovine, potrebe šolskega upravitelja, stavbni fond, ker krajevni činitelji najboljše vedo, kakšna bremena lahko prevzamejo.

Poenostavljenje šolske administracije.

V to svrhu je sekcija predložila banski upravi poseben dopis in prosila, naj se skliče banovinski učiteljski svet, ki naj obravnava poenostavljenje šolske administracije, ker bo z razbremenitvijo šolskih upraviteljev in sreskih šolskih nadzornikov koristila šoli in šolskemu delu.

Skupščinska resolucija.

Nekatera društva so poslala sekciji predlog, naj bi vzela sreska društva skupščinsko resolucijo pred skupščino v pretres. Ako dobro premislite, je to nemoogoče, ker je resolucija vendar produkt odbora za predloge in resolucije, ki posluje kot pomožni organ skupščine.

Tajnik tov. Kobal se je dotaknil v svojem poročilu še namestitvev in premestitev, premeščanj vsled denudacij, oddaje mest pred potekom razpisnega roka, stanovske morale i. dr.

DEBATA

k tajniškemu poročilu se je vršila od točke do točke.

K vprašanju o stanarinih sreskim pisarnam dodeljenih učiteljev in o stanarinih učitelstvu v rudniških revirjih sta govorila član upravnega odbora tov. Voglar in predsednik laskega sreskega uč. društva tov. Rudolf Pleskovič.

Sklenjeno je bilo, da razpošlje sekcija osnutek učnega načrta za nižjo narodno šolo vsem sreskim društvom, ki pa naj na zborovanjih ne razpravljajo o učnem načrtu samem, marveč naj se poglobijo predvsem v navodila, ki bodo veljala skoraj gotovo tudi za učni načrt za višje narodne šole, ki ga je izdalo min. prosvete brez predhodne odobritve Glavnega prosvetnega sveta in ga je smatrati za začasnega. Načrt bo natisnila Učit. tiskarna in ga razposlala na vse šole. Sreska učiteljska društva naj zato na enem prvih zborovanj postavijo na dnevni red razpravo o tem učnem načrtu in naj zberejo vse izpreminjavalne predloge, da bodo sekciji na razpolago, ko se bo obravnaval učni načrt pri Glavnem prosvetnem svetu.

K tajniškemu poročilu o glavni skupščini je bil priključen razgovor o tej skupščini, kar je obsegala 3. točka dnevnega reda. Predsednik tov. Dimnik je obrazložil, da se pripravljajo izpreminjati pravil JUU. Osnutek bodo prejela sreska društva v prečinitiv. Pri svojih izpreminjavalnih predlogih naj se držijo predvsem načelnih stališč in naj se ne izgubljajo v malenkostih. Sklenjeno je bilo, naj se vrši naslednja skupščina v Ljubljani.

Zborovanj sreskih društev in skupščin se smejo udeleževati le člani. Nečlani nimajo dostopa. V debato so posegli tov.: Šestan, Kmet, Mavrič, Skulj, Voglar in Galob.

Pri razgovoru o zaščiti članstva se je informiral tov. Šestan, kako je s pravilnikom za centralni odtok za zaščito pri izvršnem odboru v Beogradu in ali je ta odtok že začel posloovati. Predsednik Dimnik odgovarja, da bo izdelan pravilnik tekom prihodnjega tedna in da bo začel ta odtok s svojim delom takoj po sprejetju pravilnika. V vseh zaščitnih primerih je imela sekcija doslej v I. O. samem najkrepkejšo oporo.

Živahen razgovor se je vršil tudi radi šolskih proračunov, ki jih je nadzorna oblast močno okrnila. V največji zadregi so sedaj šolski upravitelji zlasti radi tega, ker ne dobijo radi splošne gospodarske stiske niti tega, kar je predvideno v proračunih. Tov. Skulj je podal pojasnila in navodila, kako je treba sestavljati in opremiti proračune, kar naj pojasnijo predsedniki sreskih društev na zborovanjih. Debate so se udeležili tov.: Brezovar, Arrigler, Skulj, Schell, Grčar in Galob.

Po temeljiti razpravi o položaju učiteljskega stanu je bila sprejeta obširna spomenica, ki jo bo razposlala sekcija vsem merodajnim činiteljem in javnim korporacijam.

Končno naslovi predsednik sekcije Ivan Dimnik na vse navzoče prošnjo, naj javijo na sekcijo, v kolikor tega še niso storili, vse primere, ki podkrepajo sprejeto spomenico.

O gospodarski akciji stanu je dal informativno poročilo tov. R. Grum. Omenjal je zlasti gospodarski svet, v katerem delujejo poleg zastopnikov stanovske organizacije skupno z zastopniki učiteljskih gospodarskih ustanov. Podrobneje je obrazložil pomen strokovnega odseka pri Učit. tiskarni in priporočal, naj učitelstvo v vseh primerih podpira le lastna gospodarska podjetja, s čimer podpiramo tudi organizacijo samo. Stavbišče za učiteljski dom v Omišlju na Krku je kupljeno. Kupnino v znesku 5000 Din je darovala Učit. tiskarna. V najkrajšem času bo ustanovljeno društvo, ki bo zasledovalo namen, postaviti ob morju svoj dom. Delež se bo plačeval v mesečnih obrokih po 100 Din. Ako pa bo zanimanje veliko, se bo delež tudi znižal.

O Mladinski matici je poročal tov. Skulj. Letos ima Naš rod 18.800 naročnikov, kar je za sedanjost težko dobo vsakakor lepo število. Ugotovil pa je, da je v banovini še okrog 150 šol, ki niso naročile niti enega izvida. Ako je stiska za denar resnično tako velika, da otroci ne zmorejo nizkih mesečnih prispevkov, potem bi vsaka od teh šol naročila lahko vsaj po 2 do 3 izvide za šolsko knjižnico.

Mladinska matica ima še večjo zalogo kompletnih letnikov Našega roda in drugih rednih in izrednih publikacij, deloma vezanih, deloma brošuranih. Da se izprazni zaloga, predvsem pa da bodo knjige resnično služile svojemu namenu in jih bodo starši lahko nabavili svojim otrokom, so sprejeli člani upravnega in nadzornega odbora ter zastopniki sreskih učiteljskih društev sklep, naj se cena knjigam zniža za 25%.

Ob pol 13. uri zaključil predsednik sekcije po izerpjanju dnevnega reda štiri in pol ure trajajočo sejo, na kateri so razpravljali vsi navzoči v popolni harmoniji o zboljšanju položaja učiteljskega stanu.

Impozantne učiteljske prireditve v Mariboru.

Mariborski tovariši sprejemajo goste. — Odkritje spominske plošče na krčevinski šoli. — Odlikovanje tov. Pučelika. — Veličasten zbor 5 sreskih društev. — Slavnostna otvoritev UD. — Prva zakuska v UD. — Na grobu A. M. Slomška. — Fotografija in šola.

(Reportaža o mariborskih učiteljskih prireditvah je prevzel načelnik našega Novinarskega odseka pri sekciji JUU tovariš Jože Zupančič iz Ljube. — Op. ur.)

Maribor, naša severna trdnjava, je doživel te dni prireditve, s katerimi je dokazal vso svojo trdno življenjsko silo in sposobnost za delo na vseh popriščih. Živahno organizirano delo je bilo izvedeno v vseh

obilico dela, da je našel prenočišče tudi sicerim neprijavljenecem. Pa je Maribor, ki se je odel na poziv svojega župana

v zastave in svečano odelo,

sprejel gostoljubno vso armado popotnikov. V petek se je učiteljski prireditveni odbor sestal k poslednjemu sestanku. Z zaviždanja vredno železno disciplino so se domala vse naše mariborske tovarišice in tovariši stivali na razpolago prireditvenemu odboru. Med

Odbor Učiteljskega doma.

smereh, tako na gospodarskem in prosvetnem, odlično. Zlasti pa so bile

mariborske učiteljske svečanosti

prisposoda veličine uspeha, ki ga doseže stan, povezan v neki stanovsko-politični organizaciji. Prav nič ne pretiravam, ako trdim, da je primer mariborskih učiteljskih svečanosti edinstven v listih kronike našega stanu.

Niz prireditev,

zasnovan s široko potezo, dokazuje vso podjetnost naših mariborskih tovarišev, uspeh, izveden do potankosti, kakor je bilo to določeno v programu, pa priča o žilavi preudarnosti tovarišev s severne meje in o sijajnem podjetnem duhu, ki žanje priznanje ne samo v krogih članstva JUU, ampak tudi vse široke javnosti.

Mariborski učiteljski dnevi so zlati listi v naših spominih, mariborski učiteljski dnevi naj bodo mejnik v delu naše organizacije,

Stopnišče v dom.

mariborski učiteljski dnevi naj bodo pogon k novim sličnim uspeha polnim prireditvam jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Prvi gostje prihajajo v Maribor.

Že ves teden pred prvo nedeljo v letošnjem novembru je bila parola: v Maribor — k otvoritvi prvega Učiteljskega doma na ozemlju dravske banovine. Vsi številni odseki ljubljanske sekcije JUU so kakor orjaški stroj stopili v akcijo: UPZ, EO, sekcijško tajni-

Jedilnica.

štvo i. dr. Zlasti pa se prireditveni odbori mariborskih tovarišev.

Že v petek 5. t. m. so izstopali v Maribor prvi gostje, ki so se poslužili četrtinske vozne olajšave. Stanovanjski urad je imel

onimi, ki so sodelovali v odsekih, pa so bili najbolj neumorni tov. Tone Hren, predsednik UD, predsednik mestnega JUU tovariš Hočvar, pri stanovanjskem odseku še tov. Spanger in tov. Dojčinovič, pri blaginjskem odseku tov. Vomer in tov. Černovškova, prehrano je vodil tov. Cvetko ml. in čestita vrsta ostalih vzglednih tovarišic in tovarišev, ki jim naj bo krasen uspeh priznanje za ves trud in žrtvovanje.

Odkritje spominske plošče Mihaelu Neratu.

S sobotnimi popoldanskimi vlaki se je zganetla v Mariboru v glavnem že vsa številna učiteljska množica. Vse, kar čuti odlično ljubezen do stanu, je pohitelo v Maribor, doma so ostali le oni, ki jim važni in neodložljivi opravi niso dovolili pota k slovesnosti; gotovo pa je, da se je zbralo te dni v Mariboru toliko članstva JUU, kakor tega ni nihče pričakoval.

Že mnogo pred 10. se je zganetla v soboto na dvorišču osnovne šole v Krčevini stoglavna družba. Ob šolski steni je bil zgrajen govorniški oder, ves v zelenju in zastavah, nad njim pa velika slika pokojnega krčevinskega šol. upravitelja Mihe Nerata, ob njegovih straneh pa sliki Nj. Veličanstev. Pod Neratovo podobo pa pripis:

1874. — 1909.

† 2. 5. 1922.

Ob krasnem jesenskem dopoldnevu — bližnja okolica je žarela v zlatih barvah — se je povzpela na govorniški oder

šolski upravitelj tov. Cvetko Franjo,

tretji po vrstnem redu na tej šoli. Z redom sv. Save na prsih, izrekel je dobrodošlico vsem tovarišem, zbrani šolski mladini, imenoma pa je pozdravil predstavnike uradov in organizacij, med drugimi: mariborskega šol. načelnika g. dr. Ipavca, ki je zastopal kralj. bansko upravo, okoliškega sreskega načelnika g. dr. Makarja, senatorja dr. Miroslava Ploja, župana dr. Lipolda, ravnatelja učiteljskega dr. Kadunca, dr. Poljanca, urednika »Popotnika« g. Senkoviča, ostale predstavnike, posebno še učiteljskih organizacij, sekcijškega predsednika tov. Dimnika i. dr. — Po Cvetkovih pozdravnih besedah se je zahvalil

v imenu kr. banske uprave

sreski načelnik g. dr. Poljanec, ki se je spominjal dela in uspehov Mihe Nerata, velikega prosvetnega in nacionalnega borca, stavljajoč ga vsem za svetel vzor.

Krčevinski pevski zbor »Luna«

je zapel pod vodstvom agilenega glasbenika tov. Horvata pesem: »Zadoni nam!«... Na govorniški oder se je povzpela nato

slavnostni govornik šol. uprav. tov. Pučelik.

Uvodoma je pozdravil navzočo rodbino pokojnega Nerata, nato pa je v iskrenih, toplih besedah očitil Miho Nerata, ki mu je bil na krčevinski šoli ne samo šef, temveč tudi iskren tovariš in očetovski prijatelj. V jedrtih besedah je podal zanimive življenjske črte o ustanovitvi krčevinske šole.

Iz življenja in delovanja Mihe Nerata.

Iz govora tov. Pučelika posnemamo: »Miha Nerat se je rodil v Hotinji, vasi in se je posvetil učiteljskemu stanu. Krčevina, obmejni del Maribora, je imela prvo šolsko ustanovo že pred 90 leti, ki je stala na sedanjem Povalejevem posestvu. V tisti zgradbi je pisal tudi Miklošič svoja dela. V teku desetletij se je šola čisto selila.

L. 1874. je dospel Nerat v Maribor z Vranskega kot nadučitelj. Pa so tu kmalu spoznali njegove pedagoške vrline in so ga tri leta kasneje imenovali za nadzornika v petih okrajih hkratu in sicer: za Konjice, Brežice, Kozje, Sevnico in Celje, koder je imel tudi svoj urad. Nerata pisarna ni dovoljno priklenila, on si je želel le v šolo. In res se mu je posrečilo, da so ga poslali spet nazaj h katedru, v »deželo nedolžnih otrok«, kakor je sam menil. Namestili so ga nazaj na

Krčevino, kjer je imela šola kaj klasičen naziv: »Windische Vorstadtsschule zur Hl. Maria«. V kako žalostno stavbo se je povrnil, naj govori dejstvo, da so morali otroci in učitelj sedeti ob deževnih dneh v učilnici pod — dežniki. S stropov je kapljalo kakor skozi — rešeto...

Nerat si je zastavil za svoj življenjski cilj zgraditev nove krčevinske šole. Našel je razumevanje odločujočih činiteljev in l. 1889. je že prejel ključke nove šolske stavbe. »Neratovo kraljestvo« — jo nazivamo še danes — je menil slavnostni govornik in pokazal na poslopje, ki je obdajalo zborovalce z dveh strani.

Nerat je uvedel na novi šoli tako prisrčno in tovariško vzdušje, da je hvalil tedanji mariborski škof Napotnik krčevinsko šolo na vseh vizitacijah kot šolo — harmonije. Nestor slovenskih pedagogov je postavil krčevinsko šolo tudi na trdna vzgojna in odlična pedagoška tla. Saj je prišla Neratova šola na glas, da je ena najboljših v vsej tedanji avstro-ogrski državi. Na zavodu so se oglašale ne samo razne avstrijske, došle so tudi razne inozemske, predvsem pruske in rajhovske komisije, ki so jo ocenile v en glas: ustroj krčevinske šole naj bi služil vsem pedagogom za vzgled!

Neratova slovenska šola pa je bila trn v peti vsem tedanjim oblastvom. Ko so Neratu obesili na zavod nemške paralelke, je moža, odličnega rodoljuba, zrušilo... leta 1909. je stopil v pokoj.

Tedaj so hoteli zadati slovenski krčevinski šoli smrtni udarec. V sedanje poslopje so namenili naseliti nemško osnovno šolo, za slovensko šolo pa so kanili zgraditi novo poslopje, daleč izven mesta, da bi s tem pridobili vso slovensko dečo za bližje nemške šole. Nerat in drugi slovenski čuteči krogi so vzdignili proti tem načrtom vihar, ki je odjeknil celo v dunajskem parlamentu.

Krčevinska šola je ostala — slovenska! Vsaj na pol. V poslopje so priselili prejšnji slovenski še novo: nemško. Pisano zmes sta nudila oba zavoda zlasti v narodnostnem pogledu posebno med vojno. Na eni strani slovenski, na drugi germanski duh. Ko je prišel v krvavi letih vojne v Maribor nadvojvoda Albreht, si je ogledal med drugim tudi obe krčevinski šoli. Na eni so ga sprejeli s pesmijo: »Heil dir im Siegeskranz...«, pri sosedih pa so mu zapeli: »Bratje, Slovani smo!...«

In za tiste čase tako značilna salomonska rešitev: prvim so sporočili: »Najlepše je za domovino — prepevati«, drugim pa: »Najlepše je za domovino — molčati!«...

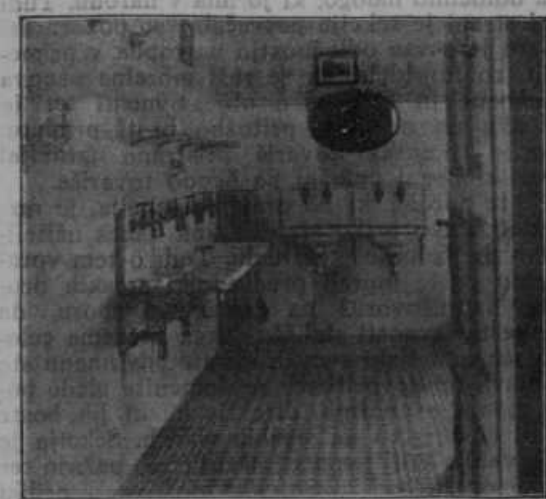

Učilnica.

Prevrat je spodnesel vse. Upraviteljstvo krčevinske šole je prevzel tovariš Pučelik, mariborski krajevni šolski svet pa je prevzel kot gerent Miha Nerat. Ob prevratu so ugotovili žalostno dejstvo, da je dve tretjini slovenske deče pohajalo v nemške šole in so tako tonili v germanstvu.

L. 1918. je rešilo narodnostno vprašanje mesta Maribora in usodo slovenske deče.

Nerat, ki se je v mladi Jugoslaviji spet ves pozivljen vrnil na delo, ni dihal dolgo

Kopalnica in umivalnica.

svobode. Prav v času, ko je bil izvoljen za častnega občana in mu je izdeloval prof. Čopčič diplomu, je bilo po njem. Diplomlo častnega občanstva pa so mu prislonili že — h krsti...

Za čeno, za moža in za otroke.
'Tempo' življenja na obloku.

LJUBLJANA Za gotovino: MARIBOR
Gledališka 4 Selenburgova 4 Slovenska 18